

jako slez.varianta *něst'* (< *nést*). Podoba *nejst* vznikla diftongizací *i*-ové samohlásky, jež měla zřejmě širší výslovnost; byla zachycena v oblasti, pro kterou je výskyt diftongu charakteristický, a to nejen u forem infinitivů (srov. např. rozšíření podob *jejct*, *kvejct*, viz ČJA 4, 340 jet; ČJA 4, 344 kvést), ale i např. u morfologických tvarů jako lok. sg. *mejtm*, *dobřejtm* (srov. ČJA 4, 252 mém; ČJA 4, 202 dobrém).

Podoba *nest* může být jednak odrazem krátkosti v souvislosti s vývojem psl. intonačních a přízvukových poměrů, jednak analogického vyrovnávání podle tvarů příč. min. (*nesl*, *nesla*), popřípadě ind. přítentu (*nesu*); vyloučit nemůžeme ani působení supina.

Podobné rozšíření krátkých a dlouhých kořených samohlásek je zachyceno též u infinitivů *péci* a *kvést* (srov. ČJA 4, 341; ČJA 4, 344), avšak moravské areály variant s krátkou samohláskou *pect* a *kvest* jsou poněkud menší (varianta *pect* byla zapsána pouze na Novoměstsku, varianta *kvest* jen na teritoriu mezi Boskovicemi a Brnem a odděleně na záp. Kyjovsku).

- 3 Podoba s dlouhou samohláskou *něst*, shodná se spis. jazykem, je typická pro oblast vm. nář., soustředěnější byla zapsána též mezi městy Svitavy, Nové Město na Moravě a Boskovice a mezi Jihlavou a Slavonicemi; obměna *nýst* byla zachycena v svč. nář. a ve stč. nář. bez jz. části (na Benešovsku ve variantě *nejst*), dále v střm. nář. zejména v oblasti na západ od Šumperka, na Holešovsku a Slavkovsku; pro centr. úsek střm. nář. je charakteristická varianta *nyst*, pro zhruba záp. polovinu slez. nář. obměna *něst'* a vých. polovinu *nist'*.

Podoba s krátkou samohláskou *nest* tvoří dva od sebe oddělené areály. První areál zaujímá oblast jzč. nář. bez vých. okraje a přilehlou jz. část stč. nář. až k Praze, druhý areál pak většinu čm. nář. a jižní polovinu střm. nář. s přesahem do vm. nář. (ke Kyjovu a Břeclavi).

Ve městech se užívají podoby shodné s nář. okolím, navíc tam zřejmě vlivem spisovného jazyka často proniká podoba *něst*.

- 4 **něst** stč., Jg, SSJČ **něst'** sloven. *niest'*, pol. *nieśc*, hluž. *njesć*

- 5 *něst'* Ju 7 — *nějst* Ru 5 — *níst* Po 1, Ju 1–4, 6 — *nist* Ru 4 — *nest* Ju 5, Ru 2, 3

- 7 Rozdíly v kvantitě jsme sledovali též u infinitivu *vést* (psl. **vesti*). Zachycena byla podoba s délkou *vést* a její hláskové obměny (*víst/víct*, *vejct*, *víst/víct*, *vest* (slezské), *vyst*) a varianta s krátkostí *vest* a její obměna *vect*; jejich rozšíření je v podstatě shodné s rozšířením podob s dlouhou a s krátkou samohláskou u infinitivu *něst*. Ve slez. nář. byla zaznamenána pouze později zkrácená varianta *vest* a v přechod. nář. čes.-pol. obměna *vyst*. K podobám se zakončením *-ct* srov. ČJA 4, 340 jet.

Ko

160 **růst** (1119) — mapa s. 251

- 1 **M** rúst
roust
rust (ruo- 801)
rost
róst

- 2 Rozdíly v kvantitě jsme sledovali u infinitivu *růst* (psl. **orsti*; patřilo mezi slova s přízvukem na poslední slabice, srov. rus. *rastí* s přízvukem na druhé slabice).

Reflexem starých rozdílů v kvantitě jsou podoby *růst* (s hláskovými obměnami *roust*, *rust*) × *rost* (s novější hláskovou obměnou *róst*).

Varianta *růst* vznikla z podoby *rósti* (< **orsti* – metatezí likvid) pravidelnými hláskovými změnami *ó* > *uo* > *ů*. Obměna *roust* je výsledkem diftongizace *ů* > *ou* (srov. PRO D3a); v stč. nář. na Benešovsku je výskyt *ou* patrně podpořen výskytem digtongu *ei* (v běžné grafice *ej*), srov. *nejst*, viz ČJA 5, 159). Obměna *rust* vznikla pozdějším krácením, které je typické pro dvě oddělené oblasti střm. nář. a pro slez. nář. (srov. ČJA 5, 208; ČJA 5, 209; ČJA 5, 210; ČJA 5, 211; ČJA 5, 212). Ve slez. nář. může též jít o vývoj navazující na pol. změnu *ó* > *u*, která souvisí se zánikem kvantity v polštině, k tomu srov. pol. podobu příč. min. *rósl* [-u-], viz ČJA 4, 389 rostl.

Podoba *rost* může být jednak odrazem staré krátkosti v souvislosti s přízvukem a intonacemi, jednak analogického vyrovnávání podle podob příč. min. (*rostl*, *rostla*), popřípadě ind. prez. (*rostu*).

Obměna *róst* vznikla pozdějším dloužením, srov. ČJA 5, 157c.

V některých lokalitách vých. okraje slez. nář. a v příhraničních lokalitách na Kopanicku byla zapsána podoba s formantem *-nu-* (*rosnuť*), jež zařazuje toto sloveso ke 2. slovesné třídě (na mapě ji neuvádíme).

- 3 Podoba *rúst*, shodná se spis. jazykem, je v Čechách typická pro svč. a stč. nář. (bez jz. okraje) a pro vých. úsek jzč. nář., na Moravě pak pro pruh střm. nář. (mezi Novým Městem na Moravě, Boskovicemi, Brnem,